

PRESUMPTION OF INNOCENCE AND PRACTICE IN VIETNAM

Prof. Doctor Thai Vinh Thang

Hanoi University of Law

Abstract: The presumption of innocence is an important principle in criminal proceedings at any country in the contemporary world. The nature of the principle is that any person who is supposed to be charged with a criminal offense is considered innocent until proven guilty in a public trial with the assurance of necessary conditions for his/her defense. If there is not enough evidence, or it is impossible to clear up the grounds of accusation, the accused person must be considered innocent. The following article will analyze the scientific and practical significance of the principle and give some unjust cases in judicial practice in feudal as well as contemporary period in order to draw some useful lessons for judicial activities in Vietnam as well as other countries in the contemporary world.

Key words: *the presumption of innocence principle, judicial practice, in Vietnam*

1. Definition for the presumption of innocence principle

According to Article 13 of the 2015 Criminal Procedure Law, the presumption of innocence principle is prescribed as follows: “The accused person is considered not guilty until it is proven by the order and procedures prescribed by this Law and legally guilty judged by the Court. If there are insufficient and unable to clarify grounds for accusation or conviction according to the order and procedures prescribed by this Law, the competent procedural authorities and persons must conclude that the accused person is not guilty.” The presumption of innocence principle dates back to ancient Rome and now exists almost in the criminal laws of countries around the world. This principle is also noted in Article 11 of the Universal Declaration of Human Rights: “Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed of innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defense”. The International Convention on Civil and Political Rights, also referred to in paragraph 2 of Article 14, states: “Everyone charged with a criminal offence has the right to be presumed innocent until proven guilty according to law.” Although terminologies for the presumption of innocence principle has only been used for the first time in the Vietnam Criminal Procedure Law 2015, its content has been

expressed in Article 9 of the Vietnam Criminal Procedure Law 2003: "The principle that no one is considered to be guilty until the sentence of the Court has taken legal effect".

The presumption of innocence principle is extremely important in Vietnam practice as well as other countries in the practical adjudication of criminal cases. Failure to grasp thoroughly this principle will lead to unpredictable consequences, especially in countries that have not abolished the death penalty. The death sentence happens when there are still "reasonable doubt" that leads to many unjustifiable wrongs.

In judicial practice in Vietnam from past to present, most of unjust cases are largely due to not understanding, not setting or obeying the presumption of innocence principle. Here we review some unjust cases in feudalism to "review and learn new", and contemporary judgments to draw certain lessons for the present and the future.

2. Unjust cases in Vietnam's judicial history in the period of the monarchy state due to the inability to thoroughly grasp the presumption of innocence principle

2.1 The case of Tran Quoc Chan in Tran dynasty

Tran Quoc Chan was a great mandarin of the Tran Dynasty, he was the father of Queen Le Thanh - the Queen under the reign of King Tran Minh Tong. In 1328, King Tran Minh Tong was in the throne for 15 years but he still did not choose anyone to be the Crown Prince. Le Thanh Queen did not give birth to a male prince. The Crown Prince in the monarchy state is of special importance, so making an early plan is a must. The princes Vuong, Kinh, Trac and Phu all have reached adulthood. In such context, when the elders have grown up but the first-ranked son has not yet born, then what should do? The King wanted the official mandarins to advise the King on this matter. In the Royal Court, the mandarins divided into two parties: Van Hien Hau and Tran Khac Chung's party supposed that they should choose a Crown Prince among their adult children, and Tran Quoc Chan's party advised the King to wait for a little more time because the Empress was young and still capable of giving birth to a male. Because there was no consensus among the mandarins, King Tran Minh Tong declared that he needed more time to review and slowly make decision. During that time, the two mandarins Van Hien Hau and Tran Khac Chung devised a plan to eliminate Tran Quoc Chan. Tran Khac Chung knew Tran Phau - a servant of Tran Khac Chan and told Van Hien Hau to give Tran Phau 100 taels of gold so that he could accuse

Tran Quoc Chan of plotting to betray the King. King Tran Minh Tong heard the accusation of Tran Phau, and ordered the imprisonment of Tran Quoc Chan at Tu Phuc pagoda. Seeing that many people in the Royal Court did not believe the accusation and defended Tran Quoc Chan, the King took the matter to ask Thieu Bao Tran Khac Chung. Khac Chung took the opportunity and said to the King, "Catching tigers is easy, releasing tigers is difficult." The new King banned Quoc Chan from eating and drinking and was forced to commit suicide. The Queen who came to visit her father had to get her clothes soaked in water to drink for her father. Tran Quoc Chan, who had great merit in suppressing Chiem Thanh's enemies, died unjustly dead.

A few years later, when Tran Pheu's first wife and concubine got jealous, they brought the story of Van Hien Hau gifting gold to the King. Tran Phau was executed death in the most cruelty form. Van Hien Hau was exempted from death but was demoted to a civil and his name was deleted from the Royal Register. Particularly Tran Khac Chung, though he was not received a criminal conviction, but recorded as a minor by the history books, not worthy of being an official mandarin.¹

The above unjust case happened because they have not thoroughly grasped the presumption of innocence principle. In this case, King Tran Minh Tong made two big moral and legal mistakes. The first, the King killed a great official who had great merit in suppressing Champa enemy, protecting the southern territory of the nation. The second, the King unjustly killed a loyalist of the Court and a close family member, the beloved father of the Empress, the King's wife, the grandfather of the princess of the King. Reasonable doubts had not been noted, such as Tran Phau with his greedy nature for wealth could get bribes to accuse unjustly to others that had not been set out, or Van Hien Hau who had been in conflict with Tran Quoc Chan before, could think of many deep stratagems to harm Tran Quoc Chan that were not noticed by King Tran Minh Tong. Those are the causes leading to the unjust death of a great mandarin who contributed to the country.

2.2 The case of Nguyen Trai - Nguyen Thi Lo (Le Chi Vien case) in the Le Dynasty

In the history of Vietnam justice in the monarchy, the case of Le Chi Vien (the case of Nguyen Trai - Nguyen Thi Lo) was the most painful and dark page. The case of Le Chi Vien as the most absurd, unjust, most brutal expression likely happen to the fate of a person, a family, an ancestry that made a great contribution

¹ Refer: Quoted book, page 114

to the country but again suffered a grim death not only for one person but for the whole family and lineage by the sentence: "death conviction of three generations". In the introduction to the historical novel of French writer Yveline Feray "Dix mille printems" (Vietnamese means Van Xuan) about Nguyen Trai, the world cultural celebrity, poet Huy Can wrote: "The tragedy of Nguyen Trai is that a great soul to grow in a tight society, isn't it? And is the problem of the Nguyen Trai era considered as a matter of building and using power in a way that is suitable for the people and the nation?"²

Regarding the case of Le Chi Vien, Dai Viet Great History³ wrote:

"**Nham Tuat** / Dai Bao / the 3rd year (1442). In August, the King arrived at lichi garden, Gia Dinh district⁴, and suddenly became ill and died. Previously, the King liked the wife of Thua Chi Nguyen Trai - Nguyen Thi Lo who was very beautiful person with good knowledge and literature, and often invited to the Royal palace and titled her as "Le nghi hoc si" (the Master of Royal Ceremony) and kept her nearby. Until the patrol of the East, the Royal delegation reached litchi garden, Dai Lai commune, along Thien Duc river, the King stayed up all night with Nguyen Thi Lo and then died away, the official mandarins secretly brought the King back to the Capital. On the sixth day on to the Capital, they brought the King into the palace at midnight and then announced funeral. Everyone said that Nguyen Thi Lo killed the King⁵. On August 12, the Royal Court put Crown Prince Bang Co on the throne. Bang Co was only 2 years old, so Queen Nguyen Thi Anh was the regent.

On the 16th date, the Royal Court killed Nguyen Trai and his wife, Nguyen Thi Lo, and convicted death to three generations. Previously, Nguyen Thi Lo came in and out of the Royal palace, Thai Tong liked her and joked with her. Till then, the King went on patrol to the East, went to Nguyen Trai's house and then got sick and died, so Trai was guilty of that.

Comment: Female beauty harms people too much. Thi Lo is just a woman, King Thai Tong loved the beauty so he died, Nguyen Trai married the beauty and the whole family were killed, is it worth any precautions? "

² Yveline Feray, VAN XUAN (Dix mille printems), translation by Nguyen Khac Duong, Publisher of Literature & Sudestasia, 1996, p.5

³ Dai Viet Great History Encyclopedia is a four-volume history series, printed in the 18th year of Chinh Hoa in 1697, and is currently kept in the library of the Asian Society in Paris. This is the National History Encyclopedia associated with famous names of historians such as Le Van Huu in the 13th century, Phan Phu Tien, Ngo Si Lien in the 15th century, Pham Cong Tru and Le Hy in the 17th century. In 1967, Social Sciences Publishing House published the Dai Viet Great History Encyclopedia, translated by Chinese Han Cao Huy and edited by Professor Dao Duy Anh.

⁴ Gia Dinh district was once a part of Gia Luong district, Bac Ninh province.

⁵ Dai Viet Great History Encyclopedia, Volume 2, Publisher of Social Sciences, 1998, p. 352

In the book "Big Cases in the Ancient and Modern History of Vietnam" by Pham Minh Thao⁶ with refer to Le Chi Vien case, the author wrote: "Thi Lo was tortured very cruelly. Before and after the case, there is just a question: "Did you poison the King? Did Nguyen Trai devise such a mischievous ploy? Because of so much pain, Thi Lo was forced to accept all the sins that the authorities had laid out. After pointing to the sentence, she was imprisoned."

In the research project: "Le Thanh Tong - the King of Justice and a great innovator" by the researcher and lawyer Le Duc Tiet, refer to the state and society in the period when Le Chi Vien case was happened, Vien wrote: "Le Loi died and Le Thai Tong succeeded the throne (1433-1442) that caused the situation of the country to sink deeply into messy. Le Thai Tong likes to flatter. Around Le Thai Tong was a flood of crafty cunning eunuchs. At first, Le Thai Tong conferred the title of Crown Prince to his eldest son, Nghi Dan, at the time that Nghi Dan was only 3 months old. Nghi Dan's mother, Duong Thi Bi, was also made Queen. But soon after, due to captivating beauty and listening to the flattery of concubine Nguyen Thi Anh and the eunuchs, Le Thai Tong deposed the throne of the eldest son of Nghi Dan and deposed the Queen also Duong Thi Bi. Both mother and daughter Duong Thi Bi and Nghi Dan were forced to leave the palace. Bang Co, the second son of Le Thai Tong, the offspring of concubine Nguyen Thi Anh was granted the Crown Prince to succeed the King. Nguyen Thi Anh became the main palace hostess and was granted the title of Queen. Le Thai Tong's behavior was considered to be contrary to the traditional Confucian viewpoint, contrary to the basic principles of succession to the throne, which was the seed of future scramble for the throne. The top officials, the mandarins and the elders, those who dared to stand up to discourage the King were disgraced, exiled to the bureaucracy or killed. Before the sudden death of King Le Thai Tong and the case of Le Chi Vien in the palace of King Le Thai Tong, there was a fight for the crown prince. Ngo Thi Ngoc Dao - an amateur who was pregnant (was the wife of King Le Thai Tong), was suspected to be a talisman to harm Prince Bang Co. Nguyen Trai and his wife, the Master of Royal Ceremony, Nguyen Thi Lo, knew that it was Nguyen Thi Anh's ploy to eliminate Ngo Thi Ngoc Dao, a kind and beautiful woman, so they secretly organized for Ngo Thi Ngoc Dao fled to ensure safety for her life. Nguyen Thi Anh knew this, so she hated the couple Nguyen Trai - Nguyen Thi Lo. The death of King Le Thai Tong happened when he stayed with Nguyen Thi Lo that was an opportunity for Nguyen Thi Anh to accuse Nguyen Thi Lo of killing the

⁶ Pham Minh Thao, Big Cases in the Ancient and Modern History of Vietnam, Publisher of Culture and Information, Hanoi, 1999, page 117

King. A few days after King Le Thai Tong died, Crown Prince Bang Co was succeeded to the throne, Nguyen Thi Anh exercised the regency. The opportunity to take revenge on Nguyen Trai - Nguyen Thi Lo of Nguyen Thi Anh had come. In such a context, of course the presumption of innocence principle is not set in place. Later, when Tu Thanh - the son of Ngo Thi Ngoc Giao, ascended the throne to become the heroic King Le Thanh Tong, the unjust death of Nguyen Trai - Nguyen Thi Lo was vindicated, and Le Thanh Tong clarified the truth. Details of the case and praising Nguyen Trai: "Uc trai - his heart is so bright, like a star".

2.3. The case of North Town Governor Nguyen Van Thanh

Nguyen Van Thanh, who was originated from Quang Dien, Thua Thien province, was a handsome man and a martial art writer. Nguyen Van Thanh was a great contributor to the Nguyen Dynasty in the draft of the Hoang Viet Law (Gia Long Law) promulgated in 1812. Nguyen Van Thanh was appointed by Emperor Gia Long as the North Town Governor. Because he held so much power, Nguyen Van Thanh also had a lot of envy and hatred competitors. Thanh had a son, Nguyen Van Thuyen, who passed a bachelor's degree and often wrote poems and literature. Once upon a time, when Thuyen heard that, in Thanh Hoa, Nguyen Van Khue and Nguyen Duc Thuan became famous in literature, Thuyen made a poem to be sent by Truong Hieu to invite Khue and Nhuan to come to his home:

Ai Chau heard of many nice people
Longing desire for talent still be
Ngoc Phac Kinh Son full of talents
Ky Bac horse knows for a long time
The scent of a dark cave is thousands of miles away
The sound of the hill is high and cloudy
This chance when we meet
To help each other change the life

Truong Hieu showed this poem to Nguyen Huu Nghi. Nguyen Huu Nghi knew that the great mandarin Le Van Duyet who hated Nguyen Van Thanh and gave this letter to Duyet. Duyet had summoned to Gia Long King that the poem was intended to counter back to the Royal. But King Gia Long thought it was just an unreasonable poem, so he did not judge anything. In 1816, Ky Luc in Quang Tri, Nguyen Duy Hoa, who was provoked by the anti-Royal party during the Court and requested to attend the Royal and submit conviction of Thanh. The text wrote: "The child of Van Thanh was Van Thuyen who betrayed and revealed the secrecy. Thanh did not even show his repentant but stood tall on such temples, that was not accepted for the rule of the Court. If Your Majesty regarded him as a merit person,

Majesty should also give the case to the public, use law to handle and then take care, then the law of the country will be revealed clearly and the crooks will be afraid”.

King Gia Long entrusted the high-ranking mandarin Le Van Duyet to imprison Nguyen Van Thuyen. Duyet sent interrogators. Being beaten with pain, Thuyen could not stand and plead, then commit guilty to treason.

According to the feudal law of the Nguyen Dynasty, if the crime made by the children, the father must be guilty. So Nguyen Van Thanh was imprisoned and he was forced to drink a suicide pill.

3. Cases of injustice in the contemporary period for violating the presumption of innocence principle

3.1 The case of Nguyen Thanh Chan

On the night of August 15th, 2003, a murder case occurred in Me village, Nghia Trung commune, Viet Yen district, Bac Giang province, the victim was Ms. Nguyen Thi Hoan who was born in 1972. After conducting the investigation, the Bac Giang province's investigating police agency has prosecuted the accused and detained Mr. Nguyen Thanh Chan from September 28th, 2003. After that, the People's Court tried the first instance and the Supreme People's Court tried the appeal and sentenced Mr. Chan to murder and punished him with life sentence. Mr. Nguyen Thanh Chan served the sentence of imprisonment in Vinh Quang prison, Ministry of Public Security. Especially, in the case file, Mr. Nguyen Thanh Chan confessed, claiming to be the killer of Ms. Hoan, but the confession continuously changed and at the end of the investigation, he started to protest. At the beginning of the first instance trial of Mr. Chan, he was petitioned. Denouncing the persecution, corporal punishment, and many witnesses determining the innocent status for Mr. Chan. In the process of executing the punishment Mr. Chan and his family repeatedly complained and filed an appeal but no results.

On July 9th, 2013, the information section of the crime information collection and reception department (Room 1), the investigating agency of the High Supreme People's Procuracy received a typed petition with a brief content of more than 200 words by Nguyen Thi Chien. The application stated that "I was Nguyen Thi Chien whose husband was appealed by the Supreme People's Court and sentenced to life imprisonment, now in Vinh Quang prison, Vinh Phuc province. My husband had unjust conviction. Now, in June 2013, my family knows more important new evidence. So I made this application urgently for help to save my husband ... ". On the last day of September of that year, Ms. Chien was taken by Ms. Than Thi Hai

(a relative of the family) to meet with the leader of Room 1. On September 30th, 2013, a task force was sent to Bac Giang to determine the new information that Ms. Chien and Ms. Hai have provided. To ensure confidentiality, the mission left the motorbike at the headquarters of the People's Committee and took a motorbike taxi to Me village, Nghia Trung commune, Viet Yen district, Bac Giang province as buyers of timber. Information on who a person named Ly Nguyen Chung was, what he did on the night of the murder, which was clearly understood by Mrs. Nguyen Thi Lanh, Ly Nguyen Chung's stepmother. On October 2nd, 2013, the investigating agency summoned Ms. Nguyen Thi Lanh to the office, but on the night of October 3rd, 2013, she called the investigating agency saying that Mr. Ly Van Chuc, the father of Ly Nguyen Chung threatened to kill her and asked for help. In the early morning of October 4th, 2013, the investigating agency instructed the police of Nghia Trung commune to hold Ms. Lanh to the Communal People's Committee headquarters to ensure safety for Ms. Lanh, waiting for the arrival of the investigation agency's car. When working with the investigating agency, Mrs. Lanh recounted the night of the murder, Ly Nguyen Chung came home with bloody clothes, and the father and son talked in ethnic languages and early morning Chung left for Lang Son. Later, she heard Chung confess to having killed Hoan. Mr. Chuc threatened her if she spoke it out, he would kill her. This story she just told Mr. Hien who is her father, now frail and dying. When the investigator worked with Mr. Chuc, at first he did not cooperate and show his excited attitude and strongly opposed to the investigating authority, even threatened to suicide immediately. By professional measures, skillfully convincing, Mr. Chuc finally confirmed the information Mrs. Lanh said was true.

On 10th October 2013, the investigating agency of the High Supreme People's Procuracy went to Nhuong Ban commune, Loc Binh district, Lang Son province where Ly Nguyen Chung started his journey to escape to the Central Highlands. Here, the investigating agency met Ly Thi Nghien, Ly Nguyen Chung's sister, after 4 hours of persuasion, finally Ly Thi Nghien opened her mouth: "That day, Ly told me about the story of killing Hoan - a grocery seller in Bac Giang, he said he did not know why he did so." After that, Phuc (Chung's brother, who later died in a murder case) contacted Chung to flee to the Central Highlands to do business.⁷

Mr. Nguyen Thanh Chan was released in November 2013 after 10 unjust prisoners. Chan later recounted that he had been bowed, beaten, threatened, and even had to practice stabbing straw with a knife so that he could perform again

⁷ Refer to: WWW.CoquandieuTravksndtc.gov.vn/nhin-lai-vu-minh-oan-cho-ong-nguyen-thanh-chan-ky-1-anh-sang-cuoi-duong-ham/

before the court. In general, not only Nguyen Thanh Chan but other cases such as Huynh Van Niet (Binh Thuan province), Han Duc Long in Bac Giang's case have the same causes that do not follow the presumption of innocence principle and they were all forced to declare untrue. Mr. Nguyen Thanh Chan was compensated with VND 7.2 billion (about US \$ 320,000), although the compensation amount is not large compared to 10 years of unjust imprisonment, but it has partly helped Mr. Chan and his family recover with material and mental conditions that were seriously reduced during 10 year imprisonment period when he was deprived of liberty due to imprisonment.

3.2. The case of Huynh Van Nen and 17 years of unjust imprisonment

On April 23rd, 1998, Nguyen Tho and Ho Thanh Viet (or Chin deaf who died) walked on the inter-village road of Tan Minh commune, Ham Tan district, Binh Thuan province and met the daughter of Mrs. Le Thi Bong from the same village. The two initially tried to pull her chain but later feared, they changed to the intention of stealing Mrs. Bong's video player. Early in the morning, Tho and Viet broke into Mrs. Bong's house, trying to steal the closet when Mrs. Bong discovered them. The two men killed Mrs. Bong to death. Tho and Viet, then, stole the gold ring of the victim. On the morning of April 24th 1998, after selling the stolen gold ring of the victim, Tho took the car to Ho Chi Minh City, then continued to drive to Loc Ninh - Binh Phuoc. Tho hired a person to come to Cambodia to work as a hired labor. After one year, Tho returned to Ho Chi Minh City, then went to Can Tho with the new name Pham Van Khanh. Here Tho was familiar with Tra Thi S (44 years old, from Soc Trang province). When having a child with Ms. S Tho, he left her and followed Ms. Son Thi H (reside in Cu Lao Dung district, Soc Trang). On July 8th, 2012, due to jealousy, Tho stabbed Nguyen Van Hung (Ms. S's old boyfriend) with his injured 21% and was punished by the People's Court of Cu Lao Dung for two years in prison. Released from prison 3 months early, Tho come to work for the shrimp farming for Mr. Nguyen Van Dong in Kien Luong district, Kien Giang province. After 9 months working, Tho left for Hong Ngu district (Dong Thap) to live with Nguyen Thi P (46 years old). On October 10th, 2015, when he was driving a motorbike on the road in Hong Ngu district, Tho was stopped by the traffic police to check personal papers. Due to no personal identification documents, Tho was invited to the police station by the traffic police. At the police station, Tho declared his real name and criminal offense to kill Mrs. Bong to the investigation agency of Hong Ngu district. Through Tho's confession, after 17 years of imprisonment, Huynh Van Nen was vindicated to kill Mrs. Bong.

In August 2016, the People's Court of Binh Thuan province tried first instance and sentenced Nguyen Tho to 20 years in prison. Then the accused person appealed for mitigation, and Mrs. Bong's family appealed for the death penalty. In the appeal court, Nguyen Tho was sentenced to life imprisonment.

In May 2015, when defendant Nguyen Tho surrendered, Huynh Van Nen was formally vindicated after 17 years of unjust imprisonment. In May 2017, Mr. Nen was compensated with VND 10 billion (about USD 450,000) by the People's Court of Binh Thuan.

Recalling the 1999 robbery murder case that the victim was Ms. Le Thi Bong, Mr. Huynh Van Nen was sentenced to life imprisonment. In the work, Vuon Dieu case of Law, Assoc.Prof. Dr. Pham Hong Hai was published in 2008 ⁸.

Lawyer Pham Hong Hai wrote and recalled, in August 2000, Nguyen Phuc Thanh, in his 18-month prison sentence at Song Cai detention center when he heard that Huynh Van Nen was sentenced to life imprisonment for the murder of Mrs. Bong, had found the prison authorities and accused Nguyen Tho and exculpated Huynh Van Compress because his group of friends Thanh, Tho, Viet, Cuong and Trang often gathered to eat, drink, fight and discussed to rob. After carrying out the case, Tho told Thanh about his trophy of killing Mrs. Bong. After receiving the news, the Binh Thuan Police Department sent Cao Van Hung to verify, Cao Van Hung asked Nguyen Phuc Thanh to withdraw the application but Thanh did not listen. After that, it was unknown how the investigator Cao Van Hung had solved the case. Huynh Van Nen was unjustly convicted in both murder cases, which was murdered by Mrs. Le Thi Bong (April 23, 1998) and the Vuon Dieu Case of which the harmed person was Mrs. Duong Thi My (on October 10th 1993). In the case of Duong Thi My, Mr. Nen received a sentence of 5 years in prison, the case of Le Thi Bong, Mr. Nen received a sentence of life imprisonment and summed up two cases of life imprisonment. The cause of both cases of wrongdoing is that all three bodies - the investigating agencies, the Procuratorate and the Court were not thoroughly grasped the presumption of innocence principle and the regulator uses torture to force Huynh Van Nen to receive the crime.

⁸ Professor, Doctor, Lawyer Pham Hong Hai , The case of Vuon Dieu – from perspectives, Publisher of People's Police, 2008, page 435

NGUYÊN TẮC SUY ĐOÁN VÔ TỘI VÀ THỰC TIỄN TƯ PHÁP Ở VIỆT NAM

GS-TS Thái Vĩnh Thắng

Đại học luật Hà Nội

Tóm tắt: Nguyên tắc suy đoán vô tội (presumption of innocence) là một nguyên tắc quan trọng trong tổ tụng hình sự của bất kỳ quốc gia nào trong thế giới đương đại. Bản chất của nguyên tắc này là bất kỳ ai bị buộc tội hình sự đều được coi là vô tội cho đến khi được chứng minh là có tội trong một phiên tòa công khai với việc đảm bảo các điều kiện cần thiết cho việc biện hộ của người đó. Khi không đủ, hoặc không thể làm sáng tỏ căn cứ buộc tội thì phải coi người bị buộc tội là vô tội. Bài viết sau đây sẽ phân tích ý nghĩa khoa học và thực tiễn của nguyên tắc này và đưa ra một số vụ án oan sai trong thực tiễn tư pháp ở Việt Nam thời kỳ phong kiến cũng như thời kỳ đương đại nhằm rút ra những bài học bổ ích cho hoạt động tư pháp ở Việt Nam cũng như các nước khác trên thế giới đương đại.

Từ khóa: *Nguyên tắc suy đoán vô tội, thực tiễn tư pháp, ở Việt Nam*

1. Khái niệm nguyên tắc suy đoán vô tội

Theo quy định tại Điều 13 Bộ luật tố tụng hình sự năm 2015 nguyên tắc suy đoán vô tội (presumption of innocence) được quy định như sau: “Người bị buộc tội được coi là không có tội cho đến khi được chứng minh theo trình tự, thủ tục do Bộ luật này quy định và có bản án kết tội của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật. Khi không đủ và không thể làm sáng tỏ căn cứ để buộc tội, kết tội theo trình tự thủ tục do Bộ luật này quy định thì cơ quan, người có thẩm quyền tiến hành tố tụng phải kết luận người bị buộc tội không có tội”. Nguyên tắc suy đoán vô tội có từ thời La Mã cổ đại và hiện nay hầu như tồn tại trong hầu hết pháp luật tố tụng hình sự các nước trên thế giới. Nguyên tắc này cũng được ghi nhận trong Điều 11 Tuyên ngôn thế giới về nhân quyền (Universal Declaration of Human Rights): “Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defense” (Bất kỳ ai bị buộc tội hình sự đều có quyền suy đoán vô tội cho đến khi được chứng minh là có tội trong một phiên tòa công khai với việc đảm bảo các điều kiện cần thiết cho việc biện hộ cho người đó). Công ước quốc tế về các quyền dân sự chính trị (

International Convention on Civil and Political Rights) cũng tại đoạn 2 Điều 14 cũng quy định: “ Everyone charged with a criminal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law” (Bất kỳ ai bị buộc tội hình sự đều có quyền suy đoán vô tội cho đến khi được chứng minh là có tội theo pháp luật). Mặc dù thuật ngữ nguyên tắc suy đoán vô tội mới được sử dụng lần đầu trong Bộ luật tố tụng hình sự Việt Nam năm 2015, tuy nhiên nội dung của nó đã được thể hiện trong Điều 9 Bộ luật tố tụng hình sự Việt Nam năm 2003: “ nguyên tắc không ai bị coi là có tội khi chưa có bản án kết tội của Tòa án đã có hiệu lực pháp luật”.

Nguyên tắc suy đoán vô tội có nghĩa vô cùng quan trọng trong thực tiễn Việt Nam cũng như các nước khác trong thực tiễn xét xử các vụ án hình sự. Việc không quán triệt nguyên tắc này sẽ dẫn đến những hệ lụy khó lường, nhất là ở những nước chưa bãi bỏ án tử hình. Việc tuyên án tử hình khi vẫn còn những “reasonable doubt” (nghi ngờ hợp lý) dẫn đến nhiều oan sai không khắc phục được.

Thực tiễn tư pháp ở Việt Nam từ xưa đến nay phần lớn các vụ án oan khuất phần lớn đều do không hiểu, không đặt ra hoặc không tuân thủ nguyên tắc suy đoán vô tội. Sau đây chúng ta điếm qua một số vụ án oan sai thời phong kiến để có thể “ôn cố , tri tân”, và các bản án thời kỳ đương đại để rút ra những bài học nhất định cho hiện tại và tương lai.

2. Những vụ án oan sai trong lịch sử tư pháp Việt Nam thời kỳ nhà nước quân chủ do chưa quán triệt nguyên tắc suy đoán vô tội

2.1 Vụ án Trần Quốc Chấn thời kỳ nhà Trần

Trần Quốc Chấn là một đại thần thời kỳ nhà Trần, ông là bố đẻ của Hoàng hậu Lê Thánh, Hoàng hậu dưới triều Vua Trần Minh Tông. Năm 1328 nhà Vua Trần Minh Tông đã ở ngôi 15 năm nhưng vẫn chưa chọn ai làm Thái tử. Hoàng hậu Lê Thánh không sinh được hoàng nam. Ngôi Thái tử trong nhà nước quân chủ có tầm quan trọng đặc biệt nên không thể không lập sớm. Các hoàng tử Vượng, Kinh, Trác, Phủ đều đã vào tuổi trưởng thành. Trong bối cảnh các con thứ đã lớn mà con đích chưa sinh thì phải làm thế nào đây? Vua muốn các quan đại thần tư vấn cho Vua về vấn đề này. Trong triều đình các quan đại thần chia làm hai phái: phái của Văn Hiến Hầu và Trần Khắc Chung cho rằng nên lập Thái tử trong các con thứ đã trưởng thành, còn phái của Trần Quốc Chấn thì tư vấn cho Vua nên đợi thêm một thời gian vì Hoàng hậu còn trẻ và còn có khả năng sinh nở hoàng nam. Do chưa có sự thống nhất giữa các quan đại thần nên Vua Trần Minh Tông đã phán rằng hãy cứ từ từ để

nhà vua suy xét. Trong thời gian chờ Vua suy xét, hai quan đại thần Văn Hiến Hầu và Trần Khắc Chung đã nghĩ ra mưu kế để triệt hạ Trần Quốc Chấn. Trần Khắc Chung biết tên Trần Phủ, gia nô của Trần Quốc Chấn tham vàng nên bảo Văn Hiến hầu đưa cho nó 100 lạng vàng để nó tố cáo Trần Quốc Chấn đang có âm mưu phản Vua. Vua Trần Minh Tông đã nghe lời tố giác của tên Trần Phủ, hạ lệnh tổng giam Trần Quốc Chấn ở chùa Tư Phúc. Thấy nhiều người trong triều đình không tin chuyện đó và bênh vực cho Trần Quốc Chấn, Vua đem việc ấy ra hỏi Thiếu Bảo Trần Khắc Chung. Khắc Chung nhân cơ hội đó đã nói với Vua: “Bắt hổ thì dễ, thả hổ thì khó”. Vua mới cảm tuyệt không cho Quốc Chấn ăn uống, bắt phải tự tử. Hoàng hậu vào thăm cha phải lấy áo tắm nước vắt cho cha uống. Trần Quốc Chấn, người có công lớn trong dẹp giặc Chiêm Thành đã chết một cách oan khuất.⁹

Mấy năm sau, gặp khi vợ cả, vợ lẽ của Trần Phủ ghen nhau, đem chuyện Văn Hiến đút vàng tâu lên Vua. Trần Phủ bị xử tử hình với hình thức lăng trì. Văn Hiến hầu được miễn tội chết nhưng bị giáng xuống làm thứ nhân và xóa tên trong sổ hoàng tộc. Riêng Trần Khắc Chung tuy không bị án hình sự nhưng bị sử sách ghi lại như một kẻ tiểu nhân, không xứng được làm quan.¹⁰

Vụ án oan trên đây đã xảy ra do chưa quán triệt nguyên tắc suy đoán vô tội. Với vụ án này Vua Trần Minh Tông đã mắc hai sai lầm lớn về mặt đạo đức và pháp luật. Một là Vua đã giết mất một quan đại thần có công lớn trong dẹp giặc Chiêm Thành, bảo vệ lãnh thổ phía Nam của quốc gia. Hai là, giết oan một người trung thành với triều đình và là một người thân thiết của gia đình, người cha kính yêu của Hoàng hậu, vợ của Vua, ông ngoại của các công chúa, con của vua. Các nghi ngờ hợp lý (Resonable doubts) đã không được lưu ý như Trần Phủ với bản tính tham vàng, tham của cải, tham giàu, có thể nhận đút lót để vu oan, giá họa cho người khác đã không được đặt ra, hay Văn Hiến hầu vốn đã mâu thuẫn với Trần Quốc Chấn từ trước có thể nghĩ ra nhiều mưu sâu để hãm hại Trần Quốc Chấn đã không được Vua Trần Minh Tông chú ý đến. Đó chính là những nguyên nhân dẫn đến cái chết oan khuất của một đại thần có công với nước.

2.2 Vụ án Nguyễn Trãi- Nguyễn Thị Lộ (Vụ án Lê Chi Viên) thời kỳ nhà Lê

⁹ Xem : Đại Việt sử ký toàn thư, tập 2, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội 1998, tr. 113.

¹⁰ Xem: Sách đã dẫn, tr. 114

Trong lịch sử tư pháp Việt Nam thời kỳ nhà nước quân chủ chuyên chế vụ án Lê Chi Viên (Vụ án Nguyễn Trãi- Nguyễn Thị Lộ) là trang đau thương và đen tối nhất. Vụ án Lê Chi Viên như là sự biểu hiện phi lý nhất, bất công nhất, tàn bạo nhất có thể xảy ra đối với số phận của một con người, một gia đình, một dòng họ có đóng góp lớn lao cho Tổ quốc nhưng lại phải hứng lấy cái chết oan nghiệt không những cho một người mà cho cả gia đình và dòng họ bởi bản án : “ tru di tam tộc”. Trong lời giới thiệu cho tiểu thuyết lịch sử của nhà văn Pháp Yveline Feray “ Dix mille printems” (Vạn xuân) viết về Nguyễn Trãi, danh nhân văn hóa thế giới, nhà thơ Huy Cận đã viết: “ Cái bi kịch của Nguyễn Trãi có phải là một tâm hồn lớn phải sống trong một xã hội chật hẹp, ngột ngạt không? Và vấn đề của thời đại Nguyễn Trãi có phải là vấn đề xây dựng và sử dụng quyền lực sao cho phù hợp với lòng dân và vận nước?”¹¹.

Về vụ án Lê Chi Viên, Đại Việt sử ký toàn thư¹² đã viết:

“ **Nhâm tuất**,/Đại bảo/ năm thứ 3 (1442). Tháng 8, Vua về đến vườn Vải, huyện Gia Định¹³, bỗng bị bạo bệnh rồi băng. Trước đây Vua thích vợ của Thừa chỉ Nguyễn Trãi là Nguyễn Thị Lộ, người rất đẹp, văn chương rất hay, gọi vào cung phong làm Lễ nghi học sĩ, ngày đêm hầu bên cạnh. Đến khi đi tuần miền Đông, xa giá về tới vườn Vải, xã Đại Lại, ven sông Thiên Đức, Vua thức suốt đêm với Nguyễn Thị Lộ rồi băng, các quan bí mật đưa về. Ngày mùng sáu về tới kinh, nửa đêm đem vào cung rồi mới phát tang. Mọi người đều nói là Nguyễn Thị Lộ giết Vua¹⁴. Ngày 12 tháng 8 triều đình đưa Hoàng thái tử Bang Cơ lên ngôi. Bang Cơ lúc đó mới 2 tuổi nên Hoàng hậu Nguyễn Thị Anh làm nhiếp chính.

Ngày 16, giết Hành khiển Nguyễn Trãi và vợ là Nguyễn Thị Lộ, bắt tội đến ba họ. Trước đây, Nguyễn Thị Lộ ra vào cung cấm, Thái Tông trông thấy rất ưa, liền cột nhà với thị. Đến đây Vua đi tuần về miền Đông, đến chơi nhà Trãi rồi bị bạo bệnh mà mất, cho nên Trãi bị tội ấy.

¹¹ Yveline Feray , VẠN XUÂN (Dix mille printems), bản dịch của Nguyễn Khắc Dương, Nxb. Văn học & sudestasia, 1996, tr.5

¹² Đại Việt sử ký toàn thư là Bộ lịch sử gồm 4 tập, bản in theo ván khắc năm chính hòa thứ XVIII tức năm 1697, hiện đang được lưu giữ tại thư viện của Hội Á châu ở Paris. Đây là Bộ sử quốc gia gắn liền với tên tuổi của các sử gia nổi tiếng như Lê Văn Hưu thế kỷ XIII, Phan Phu Tiên, Ngô Sĩ Liên thế kỷ XV, Phạm Công Trứ, Lê Hy thế kỷ XVII. Năm 1967, Nhà xuất bản KHXH đã xuất bản Bộ Đại Việt sử ký toàn thư do nhà Hán học Cao Huy Giu dịch và giáo sư Đào Duy Anh hiệu đính.

¹³ Huyện Gia Định ngày trước nay là một phần của huyện Gia Lương ,tỉnh Bắc Ninh.

¹⁴ Đại việt sử ký toàn thư, tập 2, Nxb. Khoa học xã hội, 1998, tr. 352

Lời bàn: Nữ sắc làm hại người ta quá lắm. Thị Lộ chỉ là một người đàn bà thôi, Thái Tông yêu nó mà thân phải chết, Nguyễn Trãi lấy nó mà cả họ bị diệt, không đề phòng mà được ư?”

Trong cuốn sách “ Các vụ án lớn trong lịch sử cổ, cận đại Việt Nam” của tác giả Phạm Minh Thảo¹⁵ khi nói về vụ án Lê Chi Viên tác giả đã viết: “ Thị Lộ bị tra tấn rất dã man. Trước sau vẫn chỉ là một câu hỏi: - Có phải người đã tiến độc không? Có phải Nguyễn Trãi đã bày ra mưu thí nghịch đó không? Vì quá đau đớn, Thị Lộ buộc phải nhận tất cả những tội lỗi mà bọn hình quan đã bày đặt ra. Sau khi điếm chỉ vào bản cung, nàng bị tống vào ngục”.

Trong công trình nghiên cứu: “ Lê Thánh Tông vị vua anh minh, nhà cách tân vĩ đại” của nhà nghiên cứu, luật gia Lê Đức Tiết khi viết về bối cảnh nhà nước và xã hội trong giai đoạn xảy ra vụ án Lê Chi Viên đã viết: “ Lê Lợi chết, Lê Thái Tông nối ngôi (1433-1442) đã làm cho tình hình đất nước lún sâu vào những cuộc rối ren. Lê Thái Tông ưa xu nịnh. Xung quanh Lê Thái Tông là một lũ hoạn quan đầy mưu mô xảo quyệt. Thoạt đầu, Lê Thái Tông phong tước kế vị Hoàng thái tử cho con cả là Nghi Dân, lúc Nghi Dân mới 3 tháng tuổi. Mẹ Nghi Dân là chính cung Dương Thị Bí được phong làm Hoàng hậu. Nhưng chẳng bao lâu sau, do say đắm nhan sắc và nghe lời xiểm nịnh của thứ phi Nguyễn Thị Anh cùng lũ hoạn quan, Lê Thái Tông phế truất ngôi kế vị ngai vàng của con cả Nghi Dân, phế truất ngôi Hoàng hậu của chính cung Dương Thị Bí. Cả hai mẹ con Dương Thị Bí, Nghi Dân bị buộc phải rời khỏi cung cấm. Bang cơ, con thứ của Lê Thái Tông, con đẻ của thứ phi Nguyễn Thị Anh được phong Hoàng thái tử để kế vị ngôi Vua. Nguyễn Thị Anh trở thành chính cung và được phong ngôi Hoàng hậu. Hành vi của Lê Thái Tông bị xem là đi ngược với quan điểm truyền thống của Nho giáo, ngược lại với các nguyên tắc cơ bản trong việc kế vị ngai vàng, là mầm mống của họa tranh giành ngai vàng về sau. Các quan đầu triều, các công thần, lão tướng, những ai dám đứng ra can ngăn Vua đều bị thất sủng, bị lưu đày ra nơi quan ải hoặc bị giết chết¹⁶. Trước khi xảy ra cái chết đột tử của vua Lê Thái Tông và vụ án Lê Chi Viên trong cung của Vua Lê Thái Tông đã xảy ra cuộc tranh giành ngôi vị Thái tử. Tiếp dư Ngô Thị Ngọc Dao đang mang thai (là thê của vua Lê Thái Tông) thì bị nghi ngờ làm bùa yểm hoàng tử Bang Cơ. Nguyễn Trãi và vợ ông là Lê nghi học sĩ

¹⁵ Phạm Minh Thảo, Các vụ án lớn trong lịch sử cổ cận đại Việt Nam, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội, 1999, tr. 117

¹⁶ LS Lê Đức Tiết, Lê Thánh Tông- vị vua anh minh, nhà cách tân vĩ đại, Nxb. Tư pháp, 2007, tr.15

Nguyễn Thị Lộ đều biết rằng đó là mưu mô của Nguyễn Thị Anh muốn loại trừ Ngô Thị Ngọc Dao, một người nhân hậu, đẹp người, đẹp nét nên đã bí mật tổ chức cho Ngô Thị ngọc Dao trốn đi nhằm đảm bảo an toàn tính mạng. Nguyễn Thị Anh biết được điều này nên rất thù ghét vợ chồng Nguyễn Trãi – Nguyễn Thị Lộ. Việc Vua Lê Thái Tông mất khi ở bên cạnh Nguyễn Thị Lộ là cơ hội để Nguyễn Thị Anh buộc tội Nguyễn Thị Lộ giết Vua. Sau khi Vua Lê Thái Tông mất mấy hôm, Thái tử Bang cơ được kế vị ngai vàng, Nguyễn Thị Anh thực hiện quyền nhiếp chính. Cơ hội để trả thù Nguyễn Trãi- Nguyễn Thị Lộ của Nguyễn Thị Anh đã đến. Trong bối cảnh như vậy, tất nhiên nguyên tắc suy đoán vô tội sẽ không được đặt ra. Mãi sau này khi Tư Thành con của thứ phi Ngô Thị Ngọc Giao lên ngôi, trở thành vị vua anh minh Lê Thánh Tông, cái chết oan khuất của Nguyễn Trãi- Nguyễn Thị Lộ được minh oan, Lê Thánh Tông đã làm sáng tỏ các tình tiết vụ án và ca ngợi Nguyễn Trãi: “ Ước trai lòng sáng tựa sao khuê”.

2.3.Vụ án quan tổng trấn Bắc thành Nguyễn Văn Thành

Nguyễn văn Thành quê ở Quảng Điền, phủ Thừa Thiên, là một người điển trai, văn võ song toàn. Nguyễn Văn Thành là người có công lớn cho Triều Nguyễn trong việc xây dựng Bộ Hoàng Việt luật lệ (Bộ luật Gia Long) ban hành năm 1812. Nguyễn Văn Thành từng được Vua Gia Long bổ nhiệm làm quan Tổng trấn Bắc Thành có quyền lực lớn. Do có nhiều quyền lực nên Nguyễn Văn Thành cũng có nhiều kẻ ghen tỵ và thù ghét. Thành có con trai là Nguyễn Văn Thuyên đã thi đậu cử nhân và hay làm thơ, phú. Một lần Thuyên nghe nói ở Thanh Hóa có Nguyễn Văn Khuê và Nguyễn Đức Thuận nổi tiếng văn chương, Thuyên liền làm một bài thơ sai Trương Hiệu cầm đi mời Khuê và Nhuận vào chơi:

Ái Châu nghe nói lắm người hay
Ao ước cầu hiền đã bấy nay
Ngọc phác Kinh Sơn tài sẵn có
Ngựa kỳ Ký Bắc biết lâu thay
Mùi hương hang tối xa nghìn dặm
Tiếng phượng gò cao suốt chín mây
Sơn tể phen này dù gặp gỡ
Giúp nhau xoay đổi cơ hội này.

Trương Hiệu đã đưa bài thơ này cho Nguyễn Hữu Nghi xem. Nguyễn Hữu Nghi biết quan đại thần Lê văn Duyệt là người rất ghét Nguyễn Văn Thành nên đã đưa thư này cho Duyệt. Duyệt đã tâu lên Vua Gia

Long rằng bài thơ có ý làm phản. Nhưng Vua Gia Long nghĩ chỉ là một bài thơ ngông mà thôi nên chưa phán xử gì. Năm 1816, Ký Lục ở Quảng Trị là Nguyễn Duy Hòa, được phe chống Thành trong triều đình kích động, đã xin vào châu dâng sớ hạch tội Thành. Bản sớ viết: “Con Văn Thành là Văn Thuyên âm mưu làm phản, sự cơ tiết lộ. Thành không biết đến việc ăn năn chịu tội còn ngênh ngang đứng ở trên các đình thần như thế không còn thể thống triều đình gì nữa. Nếu bệ hạ có thương là người có công thì cũng nên giao cho công luận, lấy phép mà trị rồi sau lấy ơn mà chu toàn cho, thế thì phép nước được bày tỏ, kẻ gian biết sợ hãi”.

Vua Gia Long đã giao cho quan đại thần Lê văn Duyệt tổng giam Nguyễn Văn Thuyên. Duyệt đã sai lính tra khảo. Bị đánh đau, Thuyên không chịu được đã nhận tội làm phản. Theo pháp luật phong kiến Triều Nguyễn, con làm cha phải chịu tội. Vì vậy Nguyễn Văn Thành bị tổng giam và ông buộc phải uống thuốc độc tự vẫn.

Vụ án Nguyễn Văn Thành cũng như vụ án Nguyễn Trãi, nguyên tác suy đoán vô tội không được đặt ra. Nhục hình, tra tấn để vì quá đau đớn mà các bị can nhận tội. Quan hệ nhân quả trực tiếp giữa hành vi được coi là phạm tội và hậu quả trực tiếp của nó không được đặt ra.

3. Những vụ án oan sai trong thời kỳ đương đại do vi phạm nguyên tắc suy đoán vô tội

3.1 Vụ án Nguyễn Thanh Chấn

Đêm 15/8/2003 xảy ra vụ án giết người tại thôn Me, xã Nghĩa Trung, huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang, nạn nhân là chị Nguyễn thị Hoan . sinh năm 1972. Sau khi tiến hành điều tra, cơ quan cảnh sát điều tra tỉnh Bắc Giang đã khởi tố bị can và bắt tạm giam ông Nguyễn Thanh Chấn từ ngày 28/9/2003. Sau đó Tòa án nhân dân xử sơ thẩm và Tòa án nhân dân tối cao xử phúc thẩm đã tuyên án ông Chấn phạm tội giết người và xử phạt với mức án chung thân. Ông Nguyễn Thanh Chấn chấp hành hình phạt tù tại trại giam Vĩnh Quang, Bộ Công An. Điều đặc biệt là trong hồ sơ vụ án thể hiện ông Nguyễn Thanh Chấn ra tự thú, tự nhận là người giết chị Hoan, nhưng lời khai nhận tội liên tục thay đổi và khi kết thúc điều tra thì bắt đầu phản cung. Bắt đầu từ phiên tòa sơ thẩm ông Chấn đã kêu oan. Tố cáo việc bị bức cung, nhục hình, nhiều nhân chứng xác định tình trạng ngoại phạm cho ông Chấn. Trong quá trình chấp hành hình phạt ông Chấn và gia đình liên tục kêu oan và gửi đơn kêu oan nhưng không có kết quả.

Ngày 9/7/2013 , bộ phận tiếp nhận thông tin thuộc phòng tiếp nhận và thu thập thông tin tội phạm (Phòng 1) Cơ quan điều tra VKSNDTC tiếp nhận đơn kêu oan được đánh máy với nội dung ngắn gọn khoảng hơn 200 chữ của Nguyễn Thị Chiến. Đơn viết rằng tôi là Nguyễn Thị Chiến có người chồng đã bị TANDTC xử phúc thẩm và y án chung thân, hiện nay đang ở trại giam Vĩnh Quang ,tỉnh Vĩnh Phúc. Chồng tôi bị oan. Hiện nay, tháng 6/2013 gia đình tôi biết thêm chứng cứ mới cực kỳ quan trọng. Vì vậy tôi làm đơn này khẩn cấp kêu cứu chồng tôi...”. Vào một ngày cuối tháng 9 năm đó, chị Chiến được chị Thân Thị Hải (người thân của gia đình) đưa lên gặp lãnh đạo phòng 1. Ngày 30/9/2013 một tổ công tác được cử đi Bắc Giang đã xác định thông tin mới mà chị Chiến và Chị Hải vừa cung cấp. Để đảm bảo bí mật Đoàn công tác đã để xe ở trụ sở UBND và đi xe ôm đến thôn Me, xã Nghĩa Trung, huyện Việt Yên, tỉnh Bắc giang trong vai những người đi mua gỗ. Thông tin về một người có tên là Lý Nguyễn Chung là ai, làm gì trong đêm xảy ra án mạng mà người rõ việc này là bà Nguyễn Thị Lành, mẹ kế của Lý Nguyễn Chung nắm rõ. Ngày 2/10/2013 cơ quan điều tra có giấy triệu tập bà Nguyễn Thị Lành đến cơ quan làm việc, nhưng đến đêm ngày 3/10/2013 bà đã gọi điện cho cơ quan điều tra nói rằng ông Lý Văn Chúc, bố đẻ của Lý Nguyễn Chung đe dọa giết bà và nhờ giúp đỡ. Ngay sáng sớm 4/10/2013, cơ quan điều tra đã chỉ đạo công an xã Nghĩa Trung đưa bà Lành đến trụ sở UBND xã để đảm bảo an toàn cho bà Lành, chờ xe của cơ quan điều tra đến. Khi làm việc với cơ quan điều tra bà Lành đã kể lại đêm xảy ra án mạng Lý Nguyễn Chung về nhà, quần áo dính đầy máu, hai bố con nói chuyện bằng tiếng dân tộc và sáng sớm hôm sau Chung bỏ về Lạng Sơn. Sau này thì bà nghe Chung thú nhận là đã giết chị Hoan. Ông Chúc đe dọa nếu bà nói ra thì ông sẽ giết bà. Việc này chị chỉ kể lại cho ông Hiền là bố đẻ, nay già yếu, sắp chết. Khi điều tra viên làm việc với ông Chúc, lúc đầu ông không hợp tác, tỏ thái độ rất kích động, chống đối cơ quan điều tra quyết liệt, thậm chí đe dọa sẽ tự tử chết ngay. Bằng các biện pháp nghiệp vụ, khéo léo thuyết phục , cuối cùng ông Chúc đã xác nhận những thông tin bà Lành nói ra là sự thật.

Ngày 10/10/2013, cơ quan điều tra VKSNDTC đã đến xã Nhượng Bạt, huyện Lộc Bình, tỉnh Lạng Sơn nơi Lý Nguyễn Chung bắt đầu hành trình trốn đi Tây Nguyên. Tại đây cơ quan điều tra đã gặp chị Lý thị Nghiến là chị ruột của Lý Nguyễn Chung, sau 4 tiếng đồng hồ thuyết phục, cuối cùng Lý Thị Nghiến cũng mở lời: “ Hôm đó Lý về đã kể

chuyện giết chị Hoan bán hàng tạp hóa ở Bắc Giang, nó nói không biết sao nó lại làm như vậy”. Sau đó Phúc (anh trai của Chung, sau này đã bị chết trong một vụ án mạng) đã liên hệ cho Chung trốn vào Tây Nguyên làm ăn.¹⁷

Ông Nguyễn Thanh Chấn được trả tự do vào tháng 11/2013 sau 10 năm bị tù oan. Sau này ông Chấn kể lại ông đã bị bức cung, bị đánh đập, bị đe dọa, thậm chí ông còn phải tập cầm dao đâm bù nhìn rơm cho thuần thục để sau này diễn lại trước tòa. Nhìn chung, không những vụ án Nguyễn Thanh Chấn mà các vụ án khác như Huỳnh Văn Nén (tỉnh Bình Thuận), vụ án Hàn Đức Long (Bắc Giang) đều có nguyên nhân giống nhau không tuân thủ nguyên tắc suy đoán vô tội và đều có hiện tượng bức cung. Ông Nguyễn Thanh Chấn đã được bồi thường oan sai 7,2 tỷ đồng (khoảng 320.000USD), số tiền bồi thường tuy không lớn so với 10 năm tù oan, tuy nhiên cũng đã phần nào giúp ông Chấn và gia đình khôi phục lại các điều kiện vật chất và tinh thần bị sa sút trầm trọng trong thời kỳ 10 năm ông bị tước quyền tự do do phải chịu án phạt tù.

3.2.Vụ án Huỳnh Văn Nén và 17 năm tù oan

Ngày 23 tháng 4 năm 1998 Nguyễn Thọ cùng Hồ Thanh Việt (tức Chín điếc, đã chết) đi trên đường liên thôn xã Tân Minh, huyện Hàm Tân, tỉnh Bình Thuận gặp con gái bà Lê Thị Bông ở cùng thôn đi bán hàng về. cả hai lúc đầu định giật dây chuyện nhưng sau đó sợ lộ nên chuyển sang ý định sẽ trộm đầu máy video của bà Bông. Rạng sáng hôm sau Thọ và Việt đột nhập nhà bà Bông, đang cạy tủ để trộm cáp thì bị bà Bông phát hiện. Cả hai khống chế, siết cổ bà Bông cho đến chết. Sau đó Thọ và Việt đã tháo chiến nhẫn 1 chỉ vàng của nạn nhân. Sáng 24/4/1998, sau khi bán nhẫn vàng cướp được của nạn nhân, Thọ đón xe vào thành phố Hồ Chí Minh, sau đó tiếp tục đón xe đi Lộc Ninh- Bình Phước. Tại đây Thọ thuê được một người sang Campuchia đi làm mướn. Làm được một năm Thọ lại về thành phố Hồ Chí Minh, sau đó xuống Cần Thơ với cái tên mới là Phạm Văn Khanh. Tại đây Thọ quen với Trà Thị S (44 tuổi, quê ở Sóc Trăng). Khi đã có một con với chị S Thọ lại bỏ đi theo chị Sơn Thị H (ngụ tại huyện Cù Lao Dung,Sóc Trăng). Ngày 8/7/2012 do ghen tuông, Thọ đâm anh Nguyễn Văn Hùng (bạn cũ của chị S) thương tật đến 21% và bị TAND huyện Cù Lao Dung phạt hai

¹⁷ Xem: WWW.Coquandieutravksndtc.gov.vn/nhin-lai-vu-minh-oan-cho-ong-nguyen-thanh-chan-ky-1-anh-sang-cuoi-duong-ham/

năm tù giam. Ra tù trước thời hạn 3 tháng Thọ đến nuôi tôm cho ông Nguyễn Văn Đông ở huyện Kiên Lương, Kiên Giang. Làm được 9 tháng Thọ bỏ sang huyện Hồng Ngự (Đồng Tháp) sống với chị Nguyễn Thị P (46 tuổi). Đến ngày 10/10/2015 khi điều khiển xe máy trên đường ở huyện Hồng Ngự thì Thọ bị CSGT dừng xe kiểm tra giấy tờ. Do không có giấy tờ tùy thân, Thọ bị CSGS mời về đồn. Tại đồn công an Thọ đã khai tên thật của mình và hành vi phạm tội giết bà Bông trước cơ quan điều tra CSĐT huyện Hồng Ngự. Qua sự thú tội của Thọ, sau 17 năm ngồi tù Huỳnh Văn Nén được minh oan tội giết bà Bông.

Tháng 8/2016 TAND tỉnh Bình Thuận đã xử sơ thẩm kết án Nguyễn Thọ 20 năm tù giam. Sau đó bị cáo kháng án xin giảm nhẹ, còn gia đình bà Bông kháng án đề nghị xử tử hình. Trong phiên tòa phúc thẩm Nguyễn Thọ bị nâng mức án thành tù chung thân.

Tháng 5/ 2015 khi bị cáo Nguyễn Thọ đầu thú , ông Huỳnh Văn Nén được chính thức minh oan sau 17 năm tù oan. Tháng 5/2017 ông Nén được TAND tỉnh Bình Thuận bồi thường oan sai 10 tỷ đồng (khoảng 450.000 USD).

Nhớ lại vụ án giết người cướp của năm 1999 mà nạn nhân là bà Lê Thị Bông, ông Huỳnh Văn Nén bị tuyên án tù chung thân, trong tác phẩm Vụ án Vườn Điều của luật sư, PGS-TS Phạm Hồng Hải xuất bản năm 2008¹⁸, luật sư Phạm Hồng Hải đã viết, đã kể lại, tháng 8 năm 2000 Nguyễn Phúc Thành khi đang thụ án tù 18 tháng tại trại giam Sông Cái khi nghe tin Huỳnh Văn Nén bị kết án chung thân về tội giết bà Bông đã tìm cán bộ trại giam để tố cáo Nguyễn Thọ giải oan cho Huỳnh Văn Nén vì nhóm bạn Thành, Thọ ,Việt, Cường, Trang thường tụ tập ăn uống, nhậu, đánh lộn và bòn nhau đi cướp. Sau khi thực hiện vụ án Thọ đã kể cho Thành nghe về chiến tích giết bà Bông của mình. Sau khi nhận được tin của Thành công an tỉnh Bình thuận đã cử Cao Văn Hùng đi xác minh, Cao Văn Hùng đã yêu cầu Nguyễn Phúc Thành rút đơn nhưng Thành không nghe. Sau đó Không biết điều tra viên Cao Văn Hùng đã làm thế nào mà tình tiết mới đã bị chìm xuống. Huỳnh Văn Nén bị oan trong cả hai vụ án giết người là vụ án mà bị hại là bà Lê Thị Bông (ngày 23/4/1998) và vụ án Vườn Điều mà bị hại là bà Dương Thị Mỹ (ngày 10/10/1993) . Vụ án Dương Thị Mỹ ông Nén nhận hình phạt 5 năm tù giam, vụ án Lê Thị Bông ông Nén Nhận hình phạt tù chung thân, tổng

¹⁸ PGS.TS.LS Phạm Hồng Hải , Vụ án Vườn Điều- từ những góc nhìn, Nxb. Công an nhân dân, 2008,tr.435

hợp hai vụ án là tù chung thân. Nguyên nhân của cả hai vụ án oan sai này là cả ba cơ quan điều tra, Viện kiểm sát và Tòa án đều không quán triệt nguyên tắc suy đoán vô tội và cơ quan điều tra dùng bức cung và tra tấn để buộc Huỳnh Văn Nén nhận tội./.